

Jaarverslag 2025 Nationaal Park Schiermonnikoog

Zaaknummer: PF-2024/278882

Titel: Samen werken aan de uitvoering van de ambities Nationaal Park Schiermonnikoog

Aanvrager: Beheerstichting Nationaal Park Schiermonnikoog

Begindatum: 1 januari 2025

Einddatum: 31 december 2025

Contactpersoon: Durk Holwerda (secretaris Nationaal Park Schiermonnikoog)

Emailadres: d.holwerda@fryslan.nl

Telefoonnummer: 06-52071123

Introductie

Nationaal Park Schiermonnikoog: een bijzondere plek op aarde. Krachtige zeestromen, sterke winden en stuivend zand. Nationaal Park Schiermonnikoog is één van de meest natuurlijke plekken van Nederland. De natuur op Schiermonnikoog is altijd in beweging. Bijna nergens vind je op zo'n kleine oppervlakte zoveel verschillende landschappen: bossen, duinen vol bijzondere planten, oneindige brede stranden, een uitgestrekte kwelder, wadplaten, de Westerplas en Banckspolder met een geweldige rijkdom aan vogels.

In 1989 werd Schiermonnikoog aangewezen als Nationaal Park. Een aanwijzing waarmee Schiermonnikoog tot op de dag van vandaag samen met de 20 andere Nationale Parken een onmiskenbare schakel vormt in het vertellen van het verhaal over cultuur en natuur in Nederland. Om daaraan bij te dragen, werken we actief aan het vergroten van de bekendheid van en de betrokkenheid bij dit unieke gebied. Hiervoor is voortdurend aandacht en inzet nodig. De beleving is daarbij van onmiskenbaar belang. Nationale Parken willen en moeten hier op blijven inzetten.

Samen met onze partners op het eiland en stakeholders/overheden willen we blijven inzetten op de versterking van de Nationale Parken. Hiervoor ontvangen we (financiële) steun van Natuurmonumenten, Gemeente Schiermonnikoog, Wetterskip Fryslân, Vitens, Rijkswaterstaat en onze ambassadeurs/gastheren. Daarnaast hebben we van het Rijk uit de subsidieregeling Tijdelijke Ondersteuning Nationale Parken (TONP) een bijdrage ontvangen. Dit was voor de periode tot 1 juli 2025. De Rijksbijdrage is op 23 oktober 2025 vastgesteld door RVO.

In de vergadering van het Overleg Orgaan op 21 november 2024 is het jaarplan 2025 besproken en vastgesteld. In verband met een andere opzet van de Rijksfinanciering is een gewijzigd jaarplan opgesteld en vastgesteld in de voorjaarsvergadering (22 mei 2025) van het Overleg Orgaan. Dit gewijzigde plan is de basis voor de inhoudelijk jaarrapportage.

In dit jaarplan is er voor gekozen om de uitgevoerde activiteiten Communicatie en Educatie over het jaar 2025 te integreren in het jaaroverzicht.

Veranderingen financiering structuur

De 21 Nationale Parken worden naast de lokale partners ondersteund door het Rijk. In 2024 is de Regeling Tijdelijke Ondersteuning Nationale Parken II open gesteld. Ons Nationaal Park heeft hiervoor een plan opgesteld onder de titel "samen werken aan de uitvoering van de ambities Nationaal Park Schiermonnikoog" (mei 2024). Na instemming van zowel het bestuur van de Beheerstichting als het Overleg Orgaan is dit plan de basis voor de aanvraag geweest (aanvraagnummer 20168000050). Met de brief van 27 juni 2024 heeft RVO namens het ministerie van LNVN besloten om een subsidie van € 175.945 beschikbaar te stellen conform aanvraag.

Op 21 februari 2025 is een projectwijziging en verlenging aangevraagd. Met de brief van 18 maart 2025 heeft RVO ingestemd met de wijziging en de verlenging tot 30 juni 2025.

In september 2025 is de inhoudelijke en financiële eindrapportage bij RVO ingediend. Op 23 oktober 2025 heeft RVO een besluit genomen op het verzoek tot afrekening. De volledige bijdrage is toegekend.

Het Rijk en Provincies hebben afspraken gemaakt over een eenvoudiger financiering van de Nationale Parken. Vanaf medio 2025 worden de Rijksmiddelen via een zogenaamde Doel Uitkering verstrekt aan de Provincies. In eerste instantie betrof dit de bijdrage voor een deel van het jaar 2025 en het

volledige jaar 2026. Provincie Fryslân verstrekt vervolgens de Rijksbijdrage inclusief de eigen Provinciale bijdrage via een boekjaarsubsidie aan de Nationale Parken. Vanwege deze gewijzigde opzet is er in 2025 sprake van een overgangsjaar.

Het jaarplan 2025 is in de vergadering 21 november 2024 van het Overleg Orgaan besproken en goedgekeurd. Dit was de basis voor de aanvraag boekjaarsubsidie bij de Provincie Fryslân in december 2024. Vanwege de afspraken tussen Provincies en Rijk over een andere opzet is in het begin van kalenderjaar 2025 afgesproken dat de Rijksbijdrage voor 2025 al via de nieuwe structuur van de Provinciale boekjaarsubsidies zou plaats vinden. Hiertoe is het jaarplan 2025 aangepast. Het gewijzigde jaarplan 2025 is voorgelegd in de vergadering van het Overleg Orgaan van 22 mei 2025. Na instemming is het plan inclusief begroting en dekking op 23 mei 2025 als wijziging ingediend bij de Provincie. De Provincie heeft met de brief van 28 oktober 2025 (kenmerk 02333323 met zaaknummer PF-2024/278882) een positief besluit genomen over de aanvraag. Deze rapportage is de inhoudelijke en financiële verantwoording inclusief de wijziging. In deze rapportage worden de daadwerkelijke kosten afgezet tegen de begroting. Daarnaast is per post aangegeven welk deel hiervan onderdeel is van de verantwoording voor de boekjaarsubsidie. Dit zijn de kosten onder aftrek van de kosten die al zijn opgevoerd en verantwoord via TONP over de eerste helft van 2025.

Al met al was 2025 op financieel gebied een “uitdagend” jaar. Allereerst vanwege de samenloop tussen de nieuwe financieringsopzet en de uitfasering van TONP. Heel veel activiteiten en kosten hebben betrekking op beide financieringsstromen zodat er keuzes zijn gemaakt wat verantwoord is via TONP en wat – complementair – via de boekjaarsubsidie wordt afgerond. Lastig was ook de late toekenning van de boekjaarsubsidie, namelijk eind oktober van het jaar. Daardoor was het niet mogelijk om eventuele wijzigingen aan te vragen en door te voeren.

Tot slot was 2025 vooral ook een spannend jaar. Het Kabinet stelde in juni 2025 voor om zwaar te bezuinigen op de Nationale Parken. De Nationale Parken waren hierdoor verrast en samen met lokale overheden en partners is een lobby traject opgezet richting de Tweede Kamer. Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer zijn deze bezuinigingen terug gedraaid.

Uitgevoerde jaarlijkse activiteiten uit het jaarplan 2025

Het (gewijzigde) jaarplan 2025 bestond uit twee hoofdonderdelen, namelijk de jaarlijks terugkerende kosten (exploitatie) en de inzet op thema's en projecten uit het Ambitieplan (juni 2024).

De beide hoofdonderdelen uit het projectplan worden nader toegelicht met te beginnen de kosten die te maken hebben met de jaarlijkse activiteiten, de exploitatie. Na het vaststellen van het Ambitieplan is met nieuw elan inzet gepleegd op diverse onderdelen. Dit heeft ook zijn weerslag op de exploitatiekosten gehad. Er zijn diverse bijeenkomsten georganiseerd, de eerdere werkgroep Beheer en C&E is gesplitst in twee werkgroepen etc.

De kostensoorten sluiten goed aan bij het kalenderjaar; ze kunnen van jaar tot jaar begroot en afgerekend worden. Hieronder een verdere uitsplitsing per onderdeel.

Bezoekerscentrum het Baken

Natuurmonumenten is eigenaar van het bezoekerscentrum het Baken. Bij de realisatie van het centrum zijn afspraken gemaakt tussen Natuurmonumenten, Gemeente Schiermonnikoog, de VVV Schiermonnikoog en het Nationaal Park Schiermonnikoog over de exploitatie van het gebouw. Het Baken is dé plek waar bewoners en bezoekers over de vloer komen bij het Nationaal Park. In het Baken is een tentoonstelling over het landschap en vooral de natuur op het eiland. Natuurmonumenten en het Nationaal Park werken nauw samen en zijn bezig met het ontwikkelen van een nieuwe uitstraling en expositie van het Nationaal Park. Medewerkers en gasten van het Nationaal Park maken gebruik van de kantoorruimte boven de ontvangstruimte. Het Nationaal Park betaalt een vaste bijdrage aan Natuurmonumenten.

Kosten geraamd	€ 67.000
Kosten gemaakt	€ 67.000
Kosten boekjaar	€ 67.000

Bezoekerscentrum het Baken

Inzet Communicatie en Educatie door Natuurmonumenten

Communicatie en Educatie is een speerpunt voor het Nationaal Park. Dit vraagt nauwe afstemming tussen de Communicatie medewerker van de terreinbeheerder, Natuurmonumenten, en de coördinator C&E van IVN. Het jaarplan Communicatie en Educatie 2025 is hiervoor de basis. De kosten van het jaarplan C&E is onderdeel van het jaarplan Nationaal Park. Tussen Nationaal Park en Natuurmonumenten zijn afspraken gemaakt over de inzet van Natuurmonumenten en de verrekening van de inzet voor een bedrag van € 25.000. Naast dit bedrag is in 2025 nog een bijdrage van € 4000,- voorzien voor de werkzaamheden voor het digitaal platform Schitterend Schiermonnikoog.

Kosten geraamd	€ 29.000
Kosten gemaakt	€ 29.000
Kosten boekjaar	€ 29.000

Uitvoering jaarplan Communicatie en Educatie (IVN)

Goede Communicatie en Educatie is een basisvoorwaarde voor het goed functioneren van een Nationaal Park. Het geeft houvast en structuur en versterkt de gebiedsidentiteit. Vandaar dat ook in 2025 naast de reguliere inzet van IVN via het Nationaal Park opnieuw is ingezet op extra inzet van IVN. Bij deze begrotingspost gaat het om de reguliere inzet van IVN over het jaar 2025.

Een groot deel van de werkzaamheden van de coördinator en medewerker C&E is structureel en wordt doorlopend uitgevoerd. Daarnaast zijn er in 2025 ook enkele nieuwe initiatieven ontwikkeld en bestaande middelen geactualiseerd. Dit was mede mogelijk door de extra uren voor de coördinator.

Geraamde kosten:	€ 17.500
Gemaakte kosten:	€ 17.500
Kosten boekjaar	€ 14.000

Digitaal Platform Schitterend Schiermonnikoog

Het platform wordt ingezet om vragen over het Nationaal Park uit te zetten bij zowel bewoners als gasten. Dit levert heel veel bruikbare informatie die we konden gebruiken voor het opstellen van het Ambitieplan en acties naar aanleiding van de Uitvoeringsagenda van het Ambitieplan. Ook bij vragen rond het onderzoek over het bestuur/governance van het Nationaal Park is in overleg met Wing informatie verkregen via Schitterend Schiermonnikoog.

In 2025 is de website Schitterend Schiermonnikoog overgegaan naar een nieuw besturingssysteem. We hebben nieuwe aanmeld kaartjes laten maken (en de tekst aangepast van 'denk en beslis mee' naar 'denk en praat mee')

In 2025 zijn er verschillende enquêtes uitgezet via Schitterend Schiermonnikoog:

- korte enquête n.a.v. concept begrazingsplan (82 respondenten)
- korte enquête organisatie structuur (66 respondenten)
- verwijzing naar korte enquête over huiskatten

Het panel bestaat momenteel uit 640 leden (400 niet woonachtig op Schiermonnikoog, 240 woonachtig op Schiermonnikoog). Ook is er een nieuwsbrief module ontwikkeld. Hiermee zijn twee nieuwsbrieven verstuurd naar de panelleden (zomer en winter). Via deze weg is er gecommuniceerd over onder andere het onderzoek naar duurzame schelpenpaden op Schiermonnikoog, het begrazingsplan, de maaiproef op de kwelder en over het integraal waterplan.

Daarnaast zijn de panelleden met behulp van deze module uitgenodigd voor deelname aan de enquêtes.

Geraamde kosten	€ 7.000
Gemaakte kosten	€ -
Kosten boekjaar	€ -

Er zijn wel activiteiten verricht, maar de kosten zijn ondergebracht bij administratie kosten.

Kosten Overleg Orgaan

Het Overleg Orgaan heeft zoals gebruikelijk twee maal vergaderd, namelijk op 22 mei 2025 en op 30 oktober 2025. In mei zijn de jaarrapportages van 2024 behandeld. In deze vergadering is eveneens het aangepaste jaarplan 2025 geagendeerd. De vergadering heeft ingestemd met de het gewijzigde

jaarplan. In de najaarsvergadering is vooruitgekeken naar 2026 (begroting, actieplan, aanvraag TONP2). In beide vergaderingen is het onderzoek over de governance van Wing geagendeerd. In mei is de voortgang besproken en zijn de voorlopige conclusies door Wing gedeeld. In oktober heeft het Overleg Orgaan ingestemd met de conclusies en aanbevelingen van het rapport.

Twee weken voorafgaand aan het Overleg Orgaan wordt een zogenaamde Publieksavond georganiseerd. Deze worden druk bezocht door de eilanders. Tijdens de Publieksavonden wordt de agenda van de vergadering van het Overleg Orgaan besproken. De kosten voor het organiseren van vergaderingen lopen op. De vergaderingen zijn in de avond zodat er een overnachting bij hoort. Alleen als het niet anders kan wordt een watertaxi geregeld. Naast de kosten voor de organisatie van het Overleg Orgaan, zijn hierbij ook de kosten opgenomen voor de voorbereidende vergaderingen. In lijn met de aanbevelingen van het rapport van Wing is in 2025 al ingezet op de aanbeveling om de brede werkgroep te splitsen in een werkgroep Beheer enerzijds en de werkgroep Communicatie en Educatie anderzijds. Derhalve meer vergaderingen en ook nog een aantal themavergaderingen (begrazing, verwilderde katten). Dit verklaart de hogere kosten.

Geraamde kosten:	€ 10.000
Gemaakte kosten:	€ 16.640
Kosten boekjaar	€ 12.408

Hosting website Nationaal Park

De hosting vindt door een extern bureau plaats. Aanpassingen die niet door beheerders IVN en Natuurmonumenten gedaan kunnen worden ondersteund.

Geraamde kosten	€ 1000
Gemaakte kosten	€ 1.615
Kosten boekjaar	€ 1.615

Lidmaatschappen

Het Nationaal Park is lid van de Stichting Samenwerkingsverband Nationale Parken (SNP). SNP behartigt de belangen van alle Nationale Parken. SNP heeft bijvoorbeeld acties gecoördineerd rond de voorgenomen bezuinigingen door het Kabinet in zomer van 2025. Verder heeft SNP een rol bij informatie uitwisseling tussen de Nationale Parken. De contributie in 2025 is verhoogd naar € 5.000 per jaar. Daarnaast is het Nationaal Park Schiermonnikoog lid van het Europese Europarc; de Europese federatie die de belangen van de leden op Europees niveau behartigt.

Geraamde kosten	€ 6.000
Gemaakte kosten	€ 5.438
Kosten boekjaar	€ 5.438

Opmaak jaarcijfers en administratie kosten

DK Accountants voert de administratie voor het Nationaal Park. Zij verzorgen na afloop van het betreffende jaar de jaarstukken. Ook bankkosten vallen onder deze post. Daarnaast zijn kosten gemaakt voor de accountantscontrole ten behoeve van de afrekening TONP2024 bij RVO. De accountantskosten zijn tevens onder deze begrotingspost ondergebracht, waardoor er een overschrijding is van de geraamde kosten.

Geraamde kosten	€ 12.000
Gemaakte kosten	€ 18.786
Kosten boekjaar	€ 18.786

Extra inzet op projecten jaarplan 2025

Naast de reguliere kosten is ingezet op projecten en thema's voortkomend uit het Ambitieplan. In het jaarplan zijn de volgende onderdelen benoemd en begroot. In tegenstelling tot de jaarlijkse kosten zijn projecten meestal niet goed te plannen binnen de kalenderjaren. De activiteiten hebben soms betrekking op meerdere jaren. In het onderstaande de beschrijving van de projecten die in het jaarplan 2025 zijn opgenomen.

Intensivering inzet IVN

Goede communicatie en educatie geeft houvast en structuur, vergroot de samenwerking en versterkt de gebiedsidentiteit van het Nationaal Park. In aanvulling op de reguliere inzet door IVN zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- De werkgroep communicatie en educatie. Deze werkgroep, vertegenwoordigd door gebiedsondernemers, de gebiedsbeheerder, de provincie Friesland, de gemeente Schiermonnikoog, het Waterschap en verscheidene andere gebiedspartners, geeft zowel gevraagd als ongevraagd advies aan het overlegorgaan van het Nationaal Park. De coördinator communicatie en educatie zit deze werkgroep voor.

Daarnaast is de coördinator C&E namens het Nationaal Park betrokken bij verschillende projecten op Schiermonnikoog en geeft advies op het gebied van communicatie bij deze projecten. In 2025 ging dat om de volgende projecten:

- Wij & Wadvogels van Natuurmonumenten (broedeiland in de Westerplas). Op 10 april is het broedeiland feestelijk geopend.
- Waterbesparing project vanuit de regiodeal
- Duurzaam toerisme, een samenwerking tussen de Gemeente, VVV, Natuurmonumenten en het Schiermonnikoger Ondernemers Verbond.
- Strandovergang bebording, een samenwerking tussen Gemeente, Natuurmonumenten en Het Nationaal Park
- Campagne welkom in Nationaal Park Schiermonnikoog, een samenwerking tussen Gemeente, VVV, Natuurmonumenten en Nationaal Park
- Begrazing. Natuurmonumenten moet een plan van aanpak maken voor de begrazing voor de komende jaren op Schiermonnikoog. Om tot een uitvoerbaar en breed gedragen begrazingsplan te komen heeft het Nationaal Park in samenwerking met Natuurmonumenten een onafhankelijk bureau ingehuurd (SOMDERDELEN). In dit traject werken we nauw samen.
- Dijk- en Duinversterking van Wetterskip Fryslân / 1 Eilaun
- Wagenborg klantenpanel. Wagenborg vindt de mening van de eilander gemeenschap belangrijk en luistert hier graag naar. De veerdienst is niet alleen een verbinding over het water, maar ook een belangrijke schakel in het dagelijks leven op de eilanden.
- Onderzoek Wing. Het bureau Wing heeft in opdracht van het Nationaal Park een onderzoek gedaan naar de aansturing (of governance) van het Nationaal Park.
- Onderzoek duurzame schelpenpaden. Ingenieursbureau Movares onderzocht, in opdracht van Nationaal Park Schiermonnikoog en Natuurmonumenten, welke alternatieven er voor de schelpenpaden van Schiermonnikoog zijn. Door middel van

gesprekken met belanghebbenden zijn de wensen en aandachtspunten van het eiland in kaart gebracht. De belangrijkste aspecten bleken: een duurzaam alternatief, eilandbeleving (het geliefde knispergeluid behouden), wateroverlast, bescherming van de zoetwaterbel en kosten.

- FREIIA: Internationaal project waarin Schiermonnikoog samen met andere Noordzee-eilanden werkt aan duurzaamheid, circulariteit en innovatieve oplossingen.
- WEC en Werelderfgoed Waddenzee: Het Programma Gastheerschap Waddengebied richt zich op het duurzaam beheren en beleven van het Waddengebied. Het programma verbindt ondernemers, gidsen, natuurorganisaties en -beheerders, destiniatiemanagement-organisaties en overheden in het Unesco Werelderfgoed Waddenzee.

Nationaal Park Schiermonnikoog is in eerste instantie niet aangehaakt bij dit programma, door de wisselingen van de wacht in de afgelopen jaren. We hebben in 2025 geprobeerd de samenwerking op te pakken en waar mogelijk toch aan te sluiten bij de bijeenkomsten en projecten. De medewerker C&E heeft in het kader van dit project de cursus heritage interpretation gevolgd. Daarnaast hebben we de samenwerking gezocht met het WEC. We ontwikkelen samen interactieve bebording op het dak en onderzoeken of we gezamenlijke activiteiten kunnen aanbieden.

- Het vertalen van de identiteit en unieke eigenschappen van het Nationaal Park Schiermonnikoog naar belevenissen en verhalen in de praktijk; Dit vastleggen in een breed gedragen meerjaren communicatie en educatie strategie voor het Nationaal Park

In het ambitieplan NP Schiermonnikoog (2024) is in grote lijnen het gezamenlijk belang van communicatie en educatie omschreven. Centraal staat de beleving van natuur, landschap en cultureel erfgoed. In het jaarplan van 2025 is opgenomen dat er in 2025 gezamenlijk gewerkt zou worden aan een meerjaren educatie- en communicatieplan. Er is een begin mee gemaakt, maar door uitval van een collega die hier aan mee zou werken is dit nog niet voltooid. We pakken dit begin 2026 op.

- Meer partijen en organisaties (denk aan bewoners, ondernemers, onderwijsinstellingen) verbinden aan het Nationaal Park en hen bewegen een bijdrage te leveren aan het beschermen en verbeteren van de natuurlijke, landschappelijke en culturele waarden van het Nationaal Park;
- Alle betrokken organisaties op een constructieve manier met elkaar samen laten werken. De coördinator speelt hier een belangrijke verbindende rol. Willen we met een heldere boodschap naar buiten treden, dan is het noodzakelijk om een overkoepelende samenwerking met de partners te bewerkstelligen;

In 2025 zijn we in samenwerking met Lytje Willem (jongens- en meidenclub) gestart met het

organiseren van natuur activiteiten speciaal voor eilander kinderen. Door de eilander jeugd (7-12 jaar) te betrekken bij de natuur zetten we erop in bij hen een duurzame zorg voor de natuur te bewerkstelligen. Met unieke activiteiten, exclusief voor deze kinderen, maken we het aantrekkelijk om mee te doen. Het programma is een investering in een langdurige relatie van jongeren met de natuur op Schiermonnikoog. Na een eerste proef in het voorjaar, waarin we een zintuigelijke natuurbelevingstocht én een excursie

naar de grote grazers hebben gemaakt, hebben we voor schooljaar 2025-2026 een jaarprogramma opgesteld. 1x per maand mogen zowel de jongens als de meisjes mee op pad. In november zijn we op zoek gegaan naar de giftigste paddenstoelen van Schiermonnikoog met boswachter Erik.

Op donderdag 27 november organiseerde het Nationaal Park, in samenwerking met Cultuurhistorische Vereniging 't Heer en Feer en met bunkermuseum Schlei, een informatieve avond over het verhaal van de Atlantikwall. De avond werd gehouden in de Teensma-zaal van Hotel van der Werff en trok zo'n 80 mensen.

Ook zijn er verschillende informatie avonden georganiseerd in het kader van het nieuwe begrazingsplan. 2 van deze avonden waren ook online te volgen voor niet-eilanders.

Zichtbaarheid:

Met behulp van de extra gelden hebben we het nieuwe logo verder kunnen uitrollen, om zo ook de zichtbaarheid en de bekendheid van het Nationaal Park te vergroten.

- Bebording bij de 8 strandopgangen
- Welkomstbord op de Veerdam
- Petjes voor de verkoop bij de VVV
- Duurzame stoffen tasje om uit te delen
- Logo 's op de (nieuwe) excursie rugzakken
- Beachvlaggen met het nieuwe logo
- Aanpassing logo op de website en in Het Baken

- Het versterken van de samenwerking in het kader van Werelderfgoed Waddenzee. In 2009 heeft de Waddenzee de status van UNESCO Werelderfgoed ontvangen vanwege het jonge en oorspronkelijke waddenlandschap, de dynamiek in het gebied en het zeldzame en gevarieerde waddenleven. De Waddenzee is één van de grootste waterrijke gebieden op aarde met een uniek landschap en rijke natuur. Deze boodschap kan nog beter verteld worden door organisaties, ondernemers en inwoners van het gebied.

In samenwerking met Nationaal Park Lauwersmeer en het WEC hebben we een plan ontwikkeld voor zichtbaarheid van beide parken op het dak van het WEC; een bijzonder punt waar 2 Nationale Parken én Werelderfgoed Waddenzee samen komen.

Naast algemene informatieborden, komen hier ook 8 interactieve panelen waarmee aspecten van de drie unieke natuurparken (inclusief Werelderfgoed Waddenzee) beleefbaar worden gemaakt.

De gemaakte kosten zijn hoger dan de raming in het jaarplan 2025. Dit heeft te maken met overlopende kosten van de Rijksbijdrage via TONP uit de eerste helft van 2025.

Kosten geraamd:	€ 29.625
Kosten gemaakt	€ 46.855
Kosten boekjaar	€ 24.105

Voel je welkom in het Nationaal Park Schiermonnikoog

Belangrijk onderdeel van het projectplan was om samen met de Gemeente Schiermonnikoog, Natuurmonumenten, VVV Schiermonnikoog te werken aan een nieuwe campagne voor het eiland als het Nationaal Park. Dit met als doel om op een speelse wijze de gasten welkom te heten. Belangrijk

aspect is dat de gasten begrip krijgen voor de gedragsregels op het eiland; je bent overal welkom , maar hou je dan wel graag aan een aantal afspraken. “Help jij mee ons kleine eiland mooi te houden voor iedereen?”

Op de dag van het Nationaal Park is de campagne Welkom op Schiermonnikoog gelanceerd. In deze campagne spreken de eilanders als gastheren en -dames de bezoekers aan op de ‘gedragsregels’ die gelden om de kwetsbare en unieke natuur van Schiermonnikoog te helpen beschermen. Er is een prachtige folder gepubliceerd, met een eigen website, waarin de verhalen van 10 eilanders terug te vinden zijn. De folder is verkrijgbaar op de veerboot, bij Het Baken en bij veel ondernemers en horeca bedrijven. Zowel de folder als de website zijn vertaald naar het Duits en Engels.

In het najaar zijn 4 filmportretten toegevoegd aan de campagne. Deze zijn vanaf de kerstvakantie ook te zien op de veerboot, en op de website (en worden verspreid via social media).

De campagne is goed ontvangen en hier kunnen we op voort borduren. Het bezoekerscentrum het Baken is een belangrijk onderdeel in de campagne waarbij de bezoekers niet alleen “passief” informatie aangereikt krijgen via folders en digitale kennis, maar ook te woord worden gestaan. Actief dus.

De volgende producten zijn gemaakt.

- Meertalige welkom folders (NI, EN, DE)
- website www.welkomopschier.nl
- 4 filmportretten

Dit onderdeel heeft bijgedragen aan de doelen 3 en 4 van het beleidsprogramma.

Samenwerkingspartners voor dit onderdeel waren IVN, Natuurmonumenten, VVV Schiermonnikoog, Gemeente Schiermonnikoog en een groot tal bewoners van het eiland.

De gemaakte kosten zijn hoger dan de raming in het jaarplan 2025. Dit heeft te maken met overlopende kosten van de Rijksbijdrage via TONP uit de eerste helft van 2025.

Geraamde kosten:	€ 35.110
Gemaakte kosten:	€ 59.765
Kosten boekjaar	€ 19.385

Samenwerking Nationale Parken

Als Nationaal Park Schiermonnikoog zien we een belangrijke meerwaarde in samenwerking met andere Nationale Parken. Op Nationaal niveau is dat met de 20 andere parken. Dit om “het product” Nationaal Park goed neer te zetten. We doen dit bijvoorbeeld via een actieve bijdrage aan de Dag van het Nationaal Park.

Dit jaar lanceerden we de nieuwe campagne Welkom in Nationaal Park Schiermonnikoog, met een officiële overhandiging van het eerste exemplaar van de folder door Klaas Fokkinga (voorzitter Nationaal Park Schiermonnikoog) aan wethouder Ilja Zonneveld. Én de onthulling van de groepsfoto door de gastheren van het eiland!

Dit jaar is de Dag van het Nationaal Park opgerekt tot twee weken. Samen met onze collega-parken organiseerden we de Nationale Parken Soorten Challenge. Schiermonnikoog eindigde op nummer 7, met 866 soorten. De top3 op Schiermonnikoog bestaat uit planten, vogels en nachtvlinders.

Naast de samenwerking met alle parken heeft Schiermonnikoog een intensieve samenwerking met de beide andere parken rond de Waddenzee. Dat zijn het Lauwersmeer en Texel.

In nauwe samenwerking met het landelijk NP bureau en een 5 tal andere NP's zetten we onze inzet voor 'het verhaal van de vogeltrek' voort met innovatieve storytelling. In 2025 is een projectplan ontwikkeld samen met BirdEyes. BirdEyes, specialist in trekvogelonderzoek en ontwikkelaar van het Global Flyway Network (GFN), maakt per Nationaal Park een op maat gemaakte, interactieve realtime atlas. Hierop kunnen live de tracks en verhalen van gezenderde lepelaars gevolgd worden, waardoor dit bijzondere fenomeen beter beleefbaar wordt voor bezoekers. Deze beelden zijn online via de website te bekijken, en in een later stadium ook via een touch screen in het bezoekerscentrum.

Wereld Trekvogeldag:

Wereldtrekvogeldag

Op wereldtrekvogeldag vertonen we de film 'De Lepelaar' in het Dorpshuis. De filmmaker is er zelf bij om de film in te leiden. 's Morgens is er een trekvogelwandeling en in de middag kun je lepelaars bekijken bij de Westerplas. Scan de QR code voor meer info en om je aan te melden!

**Zaterdag
10
mei**

11.00 Trekvogelwandeling
14.00 Uitleg lepelaars Westerplas
20.00 Film 'de Lepelaar'

NP Nationaal Park Schiermonnikoog

Op 10 mei 2025 organiseerden we een trekvogelexcursie. Daarnaast was er de gehele middag een lepelaar expert aanwezig in de vogelkijkhut bij de Westerplas. In de avond draaiden we in samenwerking met de bioscoop in het Dorpshuis de film De lepelaar, met een inleiding van filmmaker Hilco Jansma (60 bezoekers).

Laarzendag

Op zaterdag 18 oktober vond de landelijke Nationale Parken Laarzendag plaats. Met de Laarzendag vragen we aandacht voor wateroverlast ten gevolge van klimaatverandering. Op deze dag organiseerden we in samenwerking met 't Wetterskip een inloopmiddag over klimaatverandering bij Informatiecentrum het Baken. Kinderen konden buiten een eigen stuwtje bouwen, terwijl ouders binnen in gesprek konden gaan over de uitdagingen van klimaatverandering op Schiermonnikoog. (20 stuwtjes gebouwd)

's Avonds vertoonden we de film Our blue world in de bioscoop in het Dorpshuis. Met een introductie van Ilja Zonneveld, wethouder (o.a.) duurzaamheid en natuur over de uitdagingen van waterbeheer

op Schiermonnikoog en de rol die de mens daarin heeft. Deze documentaire laat zien hoe we onze band met water kunnen herstellen door nieuwe technologieën, oude wijsheden en inspirerende initiatieven te combineren. (35 bezoekers)

Er is op het onderdeel samenwerking meer gedaan dan voorzien was, zodat de kosten ervan ook hoger zijn uitgevallen.

Geraamde kosten:	€ 5.000
Gemaakte kosten:	€ 10.931
Kosten boekjaar	€ 10.931

Maaipilot

In toenemende mate verruigt de natuur op het eiland. Dit terwijl het open karakter van met de grijze duinen één van de grootste opgaven is. Ook in de kwelders ontstaat een monotone vegetatie waarbij sprake is van verlies van biodiversiteit. Om de biodiversiteit te herstellen is in het kader van de extra Rijksmiddelen ingezet op twee sporen, namelijk beweiding/begrazing enerzijds en het maaien van de kwelders anderzijds. Voor beide sporen geldt dat afstemming en goede afspraken met andere partijen en met name de inwoners heel belangrijk is. Juist op deze onderwerpen kan het Nationaal Park het verschil maken.

Er miste een overzicht van (deel)gebieden waar maaien enerzijds zou bijdragen aan de natuurdoelen op de kwelder en anderzijds geschikt zijn om te maaien en waarbij het materiaal bij de boeren verwerkt kan worden voor compost. Het was wenselijk om ervaring te krijgen over:

- De mogelijkheden om maaisel te verwerken tot compost
- Verkenning of door maaien de ganzenvraatdruk zou kunnen afnemen
- Terugdringing verruiging
- Vergroten broedpopulatie van steltlopers

De proef is in augustus 2025 uitgevoerd en in oktober 2025 heeft een korte rapportage van de werkzaamheden plaatsgevonden door Natuurmonumenten. Voor de korte termijn is de conclusie dat de proef geslaagd is. Het materiaal kon (520 ton) goed afgevoerd worden ter compostering. Door het maaien is de verruiging terug gedrongen. In hoeverre het maaien effect zou hebben op de ganzenvraatdruk en een positief zou hebben op de broedpopulaties van steltlopers was in oktober 2025 nog niet bekend.

Geraamde kosten	€ 25.000
Gemaakte kosten	€ 34.790
Kosten boekjaar	€ 24.790

Metten is weten

Op de eilanden worden bezoekersaantallen afgemeten aan het aantal bootkaartjes. Veel minder bekend is wat de mensen vervolgens gaan doen. En welke aanlandingen er zijn via excursies vanaf de wal; is het nodig om deze bezoekers beter te informeren en te geleiden? Op Texel is wat meer ervaring opgedaan met het registreren van bezoekers. Minstens zo interessant is dat ook landbouwhuisdieren, honden, (verwilderde) katten via AI onderscheiden kunnen worden. Om hierover meer te weten te komen is een delegatie namens het Nationaal Park naar Texel afgereisd in september 2025. Hierbij kwam naar voren dat je eerst heel scherp moet definiëren wat je onderzoeksvragen zijn om daar vervolgens je meetprogramma op in te richten. Hiervoor is eerst meer scherp nodig.

Voor de aanpak van (verwilderde) katten kan een drone inzicht geven in aanwezigheid en locaties van de katten. Dit kan op koude dagen met warmtebeelden. Vanuit het NP is opdracht gegeven om in de winter 2025/2026 op geschikte dagen te gaan vliegen. Ook heeft het NP bijgedragen in een enquête door Stichting Huiskat thuishat over dorpskatten.

Geraamde kosten	€ 10.000
Gemaakte kosten	€ 15.914
Kosten boekjaar	€ 7.342

Begrazing

In 2024/2025 heeft Natuurmonumenten een inhoudelijk plan gemaakt over de begrazing van met name de duingebieden om de natuurdoelen te verbeteren. Natuurmonumenten heeft gekozen voor een open planproces met meerdere malen inspraakmogelijkheden voor belanghebbenden/bewoners. Om de natuurdoelen te bereiken zijn per deelgebied de behoefte aan begrazing bepaald. Moeten grote grazers worden ingezet zoals paarden en runderen? Of is er juist behoefte aan kleine grazers die de vegetatie kort houden. In dat geval zijn schapen en geiten én de inzet van konijnen beter geschikt. Wat betekent de inzet voor de openstelling van het gebied. Kan overal gewandeld worden en kunnen wandel, fiets en ruitersporen open blijven? En wat kunnen zouden de veehouders op het eilanden kunnen betekenen met jongvee of eventueel inzet van specifieke grazers? Heel veel vragen zodat met ondersteuning begeleiding van dit traject is ingezet via procesbegeleiding van het bureau Som der Delen (Tom den Boer). Tijdens het traject heeft het bureau diverse gesprekken gevoerd met belanghebbenden. Tevens was er elke maandagochtend een inloopspreekuur en zijn er drie specifieke bijeenkomsten georganiseerd die goed bezocht werden. Naast Som der Delen is Noordtij gevraagd om deze bijeenkomsten goed te begeleiden. De uitkomst is dat er een goed afgestemd begrazingsplan is opgesteld. Dit plan is beschikbaar. Het accent van de werkzaamheden lag in het winterseizoen 2024/2025 en maakte deel uit van de werkzaamheden die via TONP gefinancierd is. Het begrazingsplan van Natuurmonumenten is in het Overleg Orgaan van 30 oktober 2025 geagendeerd en in hoofdlijnen goedgekeurd.

Geraamde kosten	€ 8.000
Gemaakte kosten	€ 11.616
Kosten boekjaar	€ -

Onderzoek bestuurlijke organisatie (governance)

In het Ambitieplan is geconstateerd dat er onduidelijkheid is over de positie van het Nationaal Park en de rol en mandaat van het Overleg Orgaan. Eén van de eerste acties voortkomend uit het Ambitieplan was dan ook een onderzoek naar de aansturing (of governance) van het Nationaal Park. Hiervoor is opdracht gegeven aan Wing. Op basis van eigen onderzoek en interviews heeft Wing een advies opgesteld met conclusies en aanbevelingen. Een tussenrapportage van Wing is geagendeerd voor de voorjaarsvergadering van het Overleg Orgaan. Naar aanleiding van vragen is besloten om het onderzoek te verbreden via het digitale platform Schitterend Schiermonnikoog. De eindrapportage is besproken en vastgesteld in de najaarsvergadering op 30 oktober 2025. De volgende stap is om invulling te geven aan de conclusies en aanbevelingen. Dit staat voor het jaar 2026 gepland.

Geraamde kosten	€ 30.000
Gemaakte kosten	€ 43.084
Kosten boekjaar	€ 41.066*

*in de beschikking boekjaarsubsidie zijn de subsidiabele kosten met € 2.018 verlaagd op dit onderdeel.

Fietspadenplan

Het Adviesbureau MUG (thans onder de naam Movares) heeft een analyse gemaakt van de fietspadenstructuur op het eiland. Daarbij is ook gekeken naar knelpunten in het traject en de meest geschikte ondergrond voor fietspaden op het eiland. Het grootste deel van de fietspaden kennen een ondergrond met (klei)schelpen uit zee. De schelpenwinning in zee is omstreden zodat Natuurmonumenten zoekt naar een alternatief. Daarbij was de wens om de beleving van het fietsen over schelpenpaden zoveel mogelijk intact te laten. Het advies is om in te zetten op een granulaat gemengd met rivierklei/schelpen. Via proefstukken kunnen verschillende mengsels getest worden. Het onderzoek van MUG is beschikbaar. Het rapport is stand gekomen met inbreng van Natuurmonumenten, Gemeente Schiermonnikoog, de Natuur- en vogelwacht en de fietsverhuursector.

De kosten voor het opstellen van het plan was een gezamenlijke actie van Natuurmonumenten en Nationaal Park. Dit was onderdeel van de TONPII subsidie.

Vervolgens is in opdracht van het Nationaal Park een doorrekening gemaakt van de kosten van de drie proefvakken, het oplossen van knelpunten en meerkosten onderhoud bij de drie alternatieven. Dit onderdeel is uitgevoerd na de looptijd van TONPII. Het fietspadenplan was wel onderdeel van het jaarplan 2025, maar niet opgenomen in de aanvraag boekjaarsubsidie.

Geraamde kosten	-
Gemaakte kosten	€ 18.105
Kosten boekjaar	€ 8.105

Overige inkomsten voor gesubsidieerde activiteiten

Het eerste halfjaar van 2025 viel nog binnen de subsidieperiode van de subsidieregeling Tijdelijke Ondersteuning Nationale Parken II. Eind september is namens de beheerstichting een verzoek tot eindafrekening gedaan met daarin € 182.364 aan subsidiabele kosten. Met de brief van 23 oktober 2025 heeft RVO een positief besluit genomen en de volledige bijdrage van € 175.945 toegekend. De laatste termijn van € 17.595, is daarna ontvangen.

Naast bijdrage TONPII en de boekjaarsubsidie ontvangt het Nationaal Park een bijdrage van partners binnen het Overleg Orgaan. Daarnaast worden de gastheren/ambassadeurs gevraagd om een jaarlijkse bijdrage. Hieronder de bedragen die in het jaar 2025 zijn ontvangen.

Opbrengsten	begroot	ontvangen
Bijdrage gemeente Schiermonnikoog	10.000	10.000
Bijdrage Wetterskip Fryslân	5.000	5.000
Bijdrage Natuurmonumenten	5.000	5.000
Bijdrage Rijkswaterstaat	5.000	-
Bijdrage Vitens	5.000	5.000
Bijdrage gastheren/ambassadeurs	1.750	750
Totaal opbrengsten	31.750	25.750

Financiële verantwoording

De bijdrage voor de boekjaarsubsidie van Provincie Fryslân is conform aanvraag toegekend voor een bedrag van € 239.035 en onderverdeeld naar de volgende posten. Alle kosten zijn inclusief BTW. In het overzicht staan de geraamde kosten die zijn toegekend met de brief van 28 oktober 2025 van de Provincie.

Activiteiten/begroting 2025	geraamd	gemaakt	Boekjaar
Openstelling en exploitatie Het Bakken	67.000	67.000	67.000
Communicatie en Educatie Natuurmonumenten	29.000	29.000	29.000
Uitvoering jaarplan Communicatie en Educatie	17.500	17.500	14.000
Digitaal Platform Schitterend Schiermonnikoog	7.000	-	-
Kosten Overleg Orgaan	10.000	16.640	12.408
Hosting website	1.000	1.615	1.615
lidmaatschappen	6.000	5.438	5.438
Administratie, accountantskosten	12.000	18.786	18.786
Intensivering C&E	29.625	46.855	24.105
Welkom op Schiermonnikoog	35.110	59.765	19.385
Samenwerking parken	5.000	10.931	10.931
Maaipilot	25.000	34.790	24.790
Meten is weten	10.000	15.914	7.342
begrazing	8.000	23.874	-
Onderzoek aansturing/governance NP	30.000	43.084	41.066
fietspadenplan	-	18.105	8.105
Totaal	292.235	401.003	283.671